

stændig enig med ham i, at, naar man vil konservere de nuværende Gaarde, saa gaar det ikke an at gaa ned til 1 Tønde Hartkorn, gaar det ikke an nu at indskrænke sin Forbring med Hensyn til Hovedparcellernes Størrelse til, at de kun blive paa 1 Tønde Hartkorn. Den høitærede Minister veed godt, at jeg deri er enig med ham, og den høitærede Forsamling veed det ogsaa. Jeg udtalte jo blandt Andet, da jeg første Gang havde Drødet, at jeg heller ikke kunde erkjende, at paa Selveiergaard 1 Tønde Hartkorn er tilstrækkelig til Hovedparcellerne, og jeg opfordrede derfor netop den høitærede Minister til, naar han vilde være ved disse Forhold, da ikke ad Bevillingsveien at tillade, at Selveiergaardene synke ned til kun at blive nominelle Gaarde, derved at der kun bliver 1 Td. Hartkorn tilbage ved dem. I denne Hovedtanke ere vi altsaa fuldkommen enige, men derfor behøver Enigheden sandelig ikke at strække sig til Lovforslaget hverken i dets Helhed eller i dets enkelte Paragrafer. — Det forekommer mig, at den høitærede Minister havde fuldstændig Ret i en Ytring, han brugte, nemlig den, at Benyttelsen af den naturlige Omfordelingsret nødvendigvis maatte være Kontrol undergivet paa Godserne ligesaa fuldt som paa Selveiergods, hvor den føres gennem Udstykningsreglerne. Sagen er jo nemlig netop den, at der aldeles ikke føres nogen saadan Kontrol paa Selveiergods. Der paases aldeles ikke Noget i saa Henseende for dets Bedkommende, og jeg tvivler paa, at det kan formenes en Selveierbonde at bortleie eller at bortforpagte et hvilket som helst Stykke af sin Jord, som han vil. Det er kun, naar han vil sælge til fremmed Mand, at Kontrollen træder til. Jeg tror altsaa ikke at feile i, at Omfordelingsfriheden i den Forstand, hvort vi omtale den for Godsernes Bedkommende, er fuldstændig tilstede for alle andre Stene i Landet. Der er selvfølgelig Grændser for den, og, saavidt jeg mindes, tilstede man saaledes ikke, at Leiemaal indgaas for længere Tid end 50 Aar; men det er jo ogsaa en smul og rum Tid at kunne raade frit over sin Jord til Fordel for anden Mand uden at lade Hartkornet følge med. Jeg har udtrykkelig udtalt, at Kontrol-

len med Godseiernes Omfordelingsret er rigtig, forsaavidt den er nødvendig for at paase, hvad Lovgivningen fordrer, nemlig Tilstedehavelsen af det nuværende Antal af virkelige Gaarde, men udover dette ser jeg ikke, hvorfor man mere overfor Godseierne end overfor alle Andre skal komme med særlige generende og indskrænkende Bestemmelser. — Jeg er dernæst ganske enig med den høitærede Minister i, at lidligere var saa at sige al ufri Jord i Landet fæstepligtig, men derfor har dog ingeninde Begrebet „Fæstjord“ existeret. „Hvorfor var nemlig næsten al Jord her i Landet fæstepligtig, indtil Udstyknungen kom? So, ganske naturligt, fordi Gaardene vare fæstepligtige, og fordi næsten al Jord dengang laa under Gaardene. Men den Jord, der ikke laa under Gaardene indtil Udstyknungen, var derimod ikke fæstepligtig og har aldrig været det. Altsaa have aldrig de to Begreber „Bondejord“ og „Fæstjord“ været synonyme. Fæstepligten har aldrig ligget paa Bondejorden, men kun paa Bøndergaardene. Bestemmelsen om, at Gaardene ufravigelig skulle bortfæstes, bebuder sig jo kun som en Indskærpelse af, hvad allerede Danske Lov sagde, skøndt meget ansete Jurister kort isorveien havde udtalt, at Danske Lov ikke sagde noget Saadant; Forordningen af 19de Marts 1790 udtalte sig, som sagt, som om den kun var en rigtig Fortolkning og en Indskærpelse af den gamle Lov, idet den paabød, at enhver Gaard skulde bortfæstes. Men samtidig med den allerede saa Dage eller dog ialtfald saa Maanedere derefter, blev netop det Spørgsmaal reist: „Ligger Fæstepligten alene paa Gaardene, eller ligger den paa Jorden?“ Det er forsaavidt interessant, at Spørgsmaalet kom frem saa kort Tid efterat Forordningen af 1790 var udkommen, idet Fortolkningen altsaa blev givet af selve Forordningens Fremhæver. Forordningen var, som nævnt, af 19de Marts 1790, og den Rancelliskrivelse, hvortil jeg hentyder, der fortolkede den, var af 31te Juli 1790. Men den siger nu udtrykkelig, at de Jorder, der ikke ligge i Gaardbrug, ikke ere fæstepligtige. Det er efter den Gaardene og ikke Husene, som ere fæstepligtige (Brock: Men al Jorden under Gaardene!) Nei,